

Список використаних джерел

1. І.П.Котляревський Твори. Київ :Наукова думка, 1982. С. 233
2. Там само. С. 236

Лебедик Л. В.

*докторка педагогічних наук, доцентка,
доцентка кафедри мистецтвознавства та позашкільної освіти
Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка*

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДЛЯ ЗАКЛАДІВ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ НА ОСНОВІ ВИМОГ ДО ОСОБИСТОСТІ ПЕДАГОГА

Орієнтація професійної підготовки майбутніх фахівців для закладів позашкільної освіти на основі урахування вимог до їхньої особистості передбачає орієнтацію організаторів професійної підготовки у закладі педагогічної освіти на запити споживачів освітніх послуг, цілеспрямовану стратегію сталого ефективного розвитку закладу педагогічної освіти, що визначається його репутацією, яка здебільшого залежить від високого професіоналізму і конкурентоздатності випускників-фахівців для закладів позашкільної освіти. Оскільки заклади позашкільної освіти, як споживачі, і самі студенти орієнтовані на якісне навчання, комфортну атмосферу закладу педагогічної освіти, важливе значення має забезпечення цих закладів якісними і кваліфікованими фахівцями. Від рівня професійного розвитку особистості випускника залежить задоволення потреб означених споживачів освітніх послуг, а заклад освіти забезпечить стабільну репутацію і позитивний імідж.

Проблема розвитку особистості випускника у ході його підготовки, зокрема й фахівців для закладів позашкільної освіти, є популярною у вітчизняних дослідженнях (О. Биковська, А. Бойко, Н. Брижак, Л. Бондар, С. Вагнер, В. Горбинко, В. Вербицький, А. Корнієнко, О. Корольчук,

Л. Королук, Т. Кречотіна, О. Литовченко, О. Липецький, О. Любич, В. Маринич, І. Мосякова, В. Мачуський, Т. Окушко, Л. Панова, О. Просіна, Н. Перепелиця, Г. Пустовіт, В. Стрельников, Н. Сидоренко, В. Титаренко, А. Цина та ін.). Однак, проведений у попередніх працях, присвячених професійному розвитку особистостей фахівців, у т. ч. позашкільної освіти [3, с. 119–128; 4, с. 11–14; 5, с. 240–244; 6, с. 80–83 та ін.], аналіз цих актуальних досліджень наочно показує необхідність вироблення методологічних і узагальнених знань з досліджуваної проблеми підготовки майбутніх педагогів закладів позашкільної освіти, зважаючи на основні вимоги до їхньої особистості.

Вирішуючи поставлене завдання дослідження щодо визначення вимог до особистості фахівців закладів позашкільної освіти та маючи на меті удосконалення програм їхньої професійної підготовки на основі фахових педагогічних якостей особистості, ми спиралися на попередні розвідки проблеми формування професійної компетентності майбутніх педагогів закладів позашкільної освіти [1, с. 162–175; 2, с. 131–135; 3, с. 119–128; 4, с. 11–14; 5, с. 240–244; 6, с. 80–83 та ін.], праці з розвитку професійних якостей педагогів узагалі (В. Стрельников [8, с. 47–52; 9, с. 25–33; 10, с. 270–275]) та ін.

На основі системного підходу визначена система критеріїв і показників професійної підготовки майбутніх фахівців для закладів позашкільної освіти на основі вимог до особистості педагога:

– самостійність, що передбачає: а) здатність адекватно оцінювати свої професійні вміння, професійну мотивацію, професійну навченість, задоволення майбутньою професійною діяльністю; б) здатність майбутнього педагога раціонально організувати і планувати цю діяльність; в) саморегуляція в освітній діяльності; г) організаційні та комунікативні здібності; д) самостійний пошук професійних знань; е) формування умінь і навичок; є) розширення і поглиблення професійно значимих якостей і здібностей;

– професійно орієнтоване мислення, що передбачає: а) уміння використовувати прийняті прийоми вирішення завдань; б) уміння виробляти тактику і стратегію професійної діяльності; в) раціонально-логічне мислення; г) здатність до виявлення закономірностей і правил професійної діяльності; д) цілісне бачення, системний аналіз; е) прогнозування технологій освіти; є) значеннева пам'ять; ж) розвинуті мнемонічні здібності (виконують функції збереження значимої інформації, її активного опрацювання, установлення логічних зв'язків і асоціацій); з) вербальні здібності; і) професійно-семантичне розуміння; к) вербальне мислення; л) здатність до словесних аналогій; м) ерудиція; н) здатність до діалогу;

– творче ставлення до професійної діяльності, що передбачає: а) розвинуту здатність до інновацій; б) збагачення досвіду професії за рахунок особистої творчості; в) творчу уяву, інтуїтивне мислення; г) образну пам'ять; д) акторське мистецтво; е) мовну імпровізацію; є) мистецтво перевтілення; ж) здатність до емпатії; з) уміння впливу на особистість через спілкування;

– ціннісна орієнтація на професійну діяльність, що передбачає: а) установку на самовдосконалення; б) мотиваційну спрямованість на суб'єкт-суб'єктну взаємодію; в) прагнення до творчої самореалізації;

– рівень розвитку професійних якостей і здібностей, що передбачає: а) готовність до рівноправної особистісної взаємодії з дітьми; б) громадянську зрілість; в) високий моральний рівень; г) рефлексивну саморегуляцію – волю, імпровізацію в діях, організаційну гнучкість; д) розвинуту здатність до інновацій у педагогічній роботі; е) володіння методами аналітико-синтетичної переробки інформації; є) знання алгоритмів інформаційного пошуку; ж) інформаційна грамотність; з) володіння технологіями підготовки й оформлення результатів навчальної, методичної, експериментальної, наукової діяльності; і) здатність до освоєння програмних продуктів;

– знання можливостей інформаційних технологій, що передбачає уміння адаптувати й застосовувати програмні продукти з урахуванням особливостей методів і технологій освіти (В. Стрельников [10, с. 271–272]).

Готовність до майбутньої професійної діяльності в закладі позашкільної освіти передбачає: а) стратегічне мислення; б) прийняття рішень; в) здатність планувати; г) постановку цілей; д) досягнення мети; е) відповідальність; є) взаємодію; ж) співпрацю; з) роботу в команді; к) здатність до застосування професійних знань; л) володіння технологіями навчання; м) здатність до критичного мислення; н) зібраність; о) самодостатність; п) працездатність; р) пунктуальність.

Життєвими навичками є: а) вміння брати на себе відповідальність; б) соціальні навички; в) комунікаційні навички; г) здатність досягати консенсусу; д) самоповага; е) безконфліктність; є) витривалість; ж) зміцнення цінностей і етики.

Визначаючи перспективні шляхи підготовки фахівців закладів позашкільної освіти на основі вимог до особистості педагога важливо, щоб вони уміли творчо застосовувати набуті знання у професійній діяльності. Сформовані якості і компетентності фахівця позашкільної освіти має вміти творчо застосовувати в різних видах подальшої професійної діяльності. Так, згідно з останньою редакцією Національного класифікатора України, здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки» освітньо-професійної програми «Позашкільна освіта» у Полтавському національному педагогічному університеті імені В. Г. Короленка [7] після закінчення навчання матиме право обіймати такі посади: а) директор позашкільного закладу; б) завідувач позашкільного закладу; в) керівник аматорського дитячого колективу (гуртка, студії та ін.); г) директор кабінету (методичного, навчально-методичного); д) завідувач центру (молодіжного); е) керівник гуртка; керівник самодіяльного об'єднання (клубу за інтересами); є) керівник студії, колективу (за видами мистецтва і

народної творчості); ж) викладач університетів; з) викладач ЗВО; к) професіонал в галузі навчання; л) професіонал в галузі методів навчання; м) інспектор з дошкільного виховання, позашкільної роботи; н) методист позашкільного закладу; о) педагог-організатор; п) організатор позакласної та позашкільної виховної роботи з дітьми; р) методист культурно-освітнього закладу; с) культорганізатор дитячих позашкільних закладів; т) фахівець із організації дозвілля [3, с. 119–128; 7]. Реалізація цих видів професійної діяльності у позашкільній освіті неможлива без розвинутих професійних організаційних, комунікативних умінь як складників професійного розвитку педагога. Тому в основу підготовки педагогів закладів позашкільної освіти на засадах професійного розвитку їхньої особистості слід покладати взаємозв'язок педагогічної теорії і практики.

Процес підготовки фахівців закладів позашкільної освіти на основі вимог до особистості педагога має базуватися на засадах підходів: а) системного; б) особистісного; в) проблемного; г) компетентнісного; д) контекстного. А) Системний підхід допомагає створити цілісну системну взаємопов'язану структуру підготовки фахівців закладів позашкільної освіти на основі вимог до особистості педагога. Б) Особистісний підхід в основу підготовки фахівців для закладів позашкільної освіти ставить саме особистість магістранта, його реалізацію у професійній діяльності, а також його професійний розвиток як педагога. В) Проблемний підхід також забезпечує професійний розвиток його особистості, але через вирішення проблемних ситуацій. Г) Компетентнісний підхід передбачає підготовку фахівців закладів позашкільної освіти на основі вимог до особистості педагога для реалізації державних освітніх програм і стандартів. Д) Контекстний підхід дає змогу здійснювати підготовку фахівця позашкільної освіти у контексті майбутньої професійної діяльності, націлити освітній процес означеної підготовки на професійний розвиток його особистості [3, с. 119–128].

Підготовка фахівців і професійний розвиток кожної особистості фахівця позашкільної освіти мають неперервний характер, здійснюються на теоретичних заняттях, педагогічних практиках і позааудиторному самостійному навчанні. На теоретичних заняттях формуються знання про особливості професії педагога закладу позашкільної освіти, його функціональні обов'язки тощо. Практикується професійний розвиток педагога в ході публічних виступів під час студентських наукових конференцій, лекційних занять, вирішення професійних проблемних ситуацій на семінарах, участі у дискусіях тощо.

Процес фахової підготовки і професійний розвиток фахівців для закладів позашкільної освіти на основі вимог до їхньої особистості під час педагогічних практик реалізується через участь магістрантів у: 1) професійних тренінгах як таких формах навчання, де поєднуються теоретичні семінари і практичне відпрацювання навичок професійної діяльності за короткий проміжок часу; 2) майстер-класах які методами узагальнення і поширення інноваційного професійного досвіду, які є доцільними під час педагогічних практик –індивідуальні, групові, командні [3, с. 119–128].

Процес фахової підготовки, і професійний розвиток у позааудиторній роботі здійснюється через самостійну участь магістрантів у студентських наукових конференціях, виховних і розважальних заходах, моделюванні педагогічних ситуацій, майстер-класах, конкурсах професійної майстерності.

Отже, виокремлені нами сучасні форми навчальної взаємодії забезпечують процес фахової підготовки фахівців закладів позашкільної освіти на основі вимог до їхньої особистості. Презентоване дослідження не вичерпує висвітлення означеної проблеми, тому є необхідність подальшого пошуку й удосконалення шляхів професійної підготовки майбутніх фахівців для закладів позашкільної освіти на основі урахування вимог до

їхньої особистості, виробленні перспективних і стратегічних освітньо-професійних програм.

Список використаних джерел

1. Лебедик Л. В. Григорій Сковорода – джерело розвитку професійної компетентності педагогів закладів позашкільної освіти. *Розвиток гуманістичних ідей у неперервній освіті: від Григорія Сковороди до сучасного педагога-новатора* : колект. наук. монографія / за заг. та наук. ред. д-ра пед. наук Н. І. Білик; редколегія : В. В. Зелюк, М. О. Кириченко, В. В. Пилипенко, З. В. Рябова та ін. Полтава; Київ: ПАНО ім. М. В. Остроградського, 2023. 542 с. С. 162–175.

DOI: <https://doi.org/10.33272/M2023-1>

URL: http://pano.pl.ua/images/FILES/pidrozdiy/kafedra_pedmaisternosti/biblioteka/monografiia_skovoroda_2023.pdf

2. Лебедик Л. В. Компетентнісний підхід до визначення вимірників професійної компетентності педагогів закладів позашкільної освіти. *Інноваційні технології розвитку особистісно-професійної компетентності педагогів в умовах післядипломної освіти* : збірник наукових статей / За заг. ред. Г. Л. Єфремова. Суми, 2023. 404 с. С. 131–135.

URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/21346>

3. Лебедик Л. В. Розвиток ключових компетентностей майбутніх фахівців мистецтва і позашкільної освіти. *Ukrainian professional education*. 2023. № 14. С. 119–128. URL:

<https://upernpu.pnpu.edu.ua/article/view/300237/292746>

4. Лебедик Л. В. Формування загальних і професійних компетенцій майбутніх викладачів економіки. *Імідж сучасного педагога*. 2017. № 2 (171). С. 11–14.

5. Лебедик Л. В. Формування професійної компетентності майбутніх педагогів для закладів позашкільної освіти. *Лише той Учитель, хто живе так, як навчає* : матеріали Всеукр. наук.-практ. онлайн-конф. з міжнар. участю, присвяченої Всесвітньому дню філософії (Полтава, 17 листоп.

2022 р.) / уклад. : Л. Литвинюк, М. Чиркова. Полтава : ПАНУ, 2023. 298 с. С. 240–244. URL: <http://pano.pl.ua/nml/elektronni-vydannia-poippo>

6. Лебедик Л. В. Шляхи розвитку професійної компетентності педагогів закладів позашкільної освіти. *Інноваційний потенціал та правове забезпечення соціально-економічного розвитку України: виклик глобального світу* : Матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф., 17-18 трав. 2023 р. / Полт. ін-т економіки і права ЗВО «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна» ; ред. колег. : Н. Мякушко (голова), Р. Шаравара, Р. Басенко та ін.; відп. ред. Р. Басенко. Полтава : ПШП, 2023. 430 с. С. 80–83. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/22124>

7. Освітньо-професійна програма «Позашкільна освіта» другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки галузі знань 01 Освіта/Педагогіка. URL : https://drive.google.com/file/d/1J7KfIdoZ8x44RCpzFqSSrCSa9dW_RAe-/view

8. Стрельніков В. Ю., Лебедик Л. В. Формування ключових і професійних компетенцій майбутніх фахівців готельно-ресторанного і туристичного бізнесу. *Імідж сучасного педагога*. 2021. № 3 (198). С. 47–52. URL : <http://isp.poippo.pl.ua/article/view/232379/232956>

9. Стрельніков В. Ю. Модель професійної компетентності викладача вищої школи. *Наукові записки ПОППО : Моделі ключових та професійних компетентностей педагогічного працівника*. Вип. 2. Полтава : ПОППО, 2012. С. 25–33.

10. Стрельніков В. Ю. Модель якостей викладача як проектанта технологій освіти дорослих. *Витоки педагогічної майстерності*. Зб. наук. пр. Полтавського державного педагогічного ун-ту імені В. Г. Короленка. Серія : Педагогічні науки. Полтава : АСМІ, 2012. Вип. 10. С. 270–275. URL : <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/524>

11. Формування у вихованців позашкільних навчальних закладів базових компетентностей : монографія / В. В. Вербицький, Л. М. Бондар,

А. Е. Бойко, А. В. Корнієнко, Т. М. Крекотіна, О. В. Литовченко,
О. П. Липецький, О. І. Любич, В. Л. Маринич, В. В. Мачуський,
Н. В. Перепелиця, О. В. Просіна, Г. П. Пустовіт, Н. Ю. Сидоренко,
Л. В. Тихенко ; за ред. В. В. Мачуського. Харків : «Друкарня Мадрид»,
2015. 330 с.

Суховій Н. Г.
*здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
кафедри теорії і методики технологічної освіти
Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка*

ТЕХНІКА «ЛИШТВА» ТА ЇЇ ПОБУТУВАННЯ НА ВИШИТИХ ВИРОБАХ

Багатвікова історія українського народу, його творчі пошуки, радість і горе, його перемоги сподівання на краще майбутнє тісно пов'язане з невичерпною скарбницею духовної культури нашого народу, а особливо важливою її частиною – вишивкою.

Вишивка – це духовний символ українського народу, рідного краю, батьківської оселі, тепла материнських рук.

Протягом багатьох століть створювалося декоративно-прикладне мистецтво. Багатьма поколіннями створювалися вироби, які були оздоблені різними техніками вишивки.

Вишивальниці Полтавщини використовували велику кількість технік. Поширеними були «вирізування», «виколювання» та інші, але найпоширенішою, найбільш класичною є техніка, що має назву «лиштва», або лічильна гладь, яка використовується при точному підрахунку ниток вишивальної тканини. Вишивальними матеріалами слугують полотно конопляне ,ляне, шерсть, шовк, а також широкого використання набувають нові сучасні матеріали.

Листва – це пряма лічильна гладь. Уважно розглядаючи вишитий виріб можна бачити, що вишиття має однаковий вигляд з обох боків.